

اسلوب شناسی سرگذشت امتهـا

از نگاه قرآن

www.ketab.ir

تألیف

سید جلال نورافشان

فیفا

سرشناسه: نورافشان، سیدجلال، ۱۳۶۸.

عنوان و نام پدیدآور: اسلوب‌شناسی سرگذشت امت‌ها از نگاه قرآن/تألیف سید جلال نورافشان.

مشخصات نشر: قم: سرای کتاب، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۹۴ ص.؛ ۱۴ / ۵ × ۲۱ / ۵ س.م.

شابک: ۲ - ۶۵ - ۷۵۷۸ - ۶۲۲ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۷۹] - ۹۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: قرآن - تاریخ

موضوع: Qur'an -- History

موضوع: قرآن - تاریخ نویسی

موضوع: Qur'an -- Historiography

رده بندی کنگره: BP72

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۱۹

شماره کتابشناسی ملی: ۷۸۹۵۲۷۶

وضعیت رکورد: فیفا

شناسنامه

عنوان:	اسلوب‌شناسی سرگذشت امت‌ها از نگاه قرآن
نویسندگان:	سید جلال نورافشان
ناشر:	انتشارات سرای کتاب
نوبت و سال چاپ:	اول / ۱۴۰۰
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
قیمت:	۲۰۰۰ تومان

فهرست

مقدمه.....	۷
فصل اول: تعریف، اعتبار سنجی و ضرورت پرداختن به تاریخ و	
عناصر آن از منظر قرآن.....	۱۱
مقدمه.....	۱۲
گفتار اول: تعریف تاریخ در قرآن.....	۱۲
گفتار دوم: اعتبار سنجی تاریخ در قرآن.....	۱۷
گفتار سوم: ضرورت پرداختن به تاریخ در قرآن.....	۲۱
۱-۲-۳. تأثیر در پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم).....	۲۱
۲-۳-۲. تأثیر در مؤمنین.....	۲۳
۲-۳-۳. تأثیر در کفار.....	۲۴
گفتار چهارم: عناصر تشکیل دهنده تاریخ در قرآن.....	۲۵
۱-۲-۴. خدا.....	۲۸
۲-۴-۲. انسان.....	۳۳

۳-۴-۲. جامعه ۴۰

۴-۴-۲. شیاطین ۴۴

گفتار پنجم: مبدأ تاریخ‌ها از منظر قرآن ۴۹

فصل دوم: روش قرآن در بیان تاریخ امت‌ها ۵۵

گفتار اول: گزینش وقایع تأثیر گزار در سعادت و شقاوت امت‌ها .. ۵۷

گفتار دوم: بیان نقش امت‌ها در مواجهه با مستکبرین ۶۵

گفتار سوم: پرداختن به اقوال و جزئیات غیر هدایت‌گر ۷۰

منابع ۷۹

مقدمه

عرب پیش از اسلام چیزی به نام تاریخ نداشت، مگر مطالبی که سینه‌به‌سینه برای یکدیگر نقل می‌کردند. آنان درباره سرگذشت اجداد، اقوام، قبایل و پادشاهان خود صحبت می‌کردند. این شیوه نزد فارس‌ها و یهودیان و عرب‌های مشرک رایج بود. لذا این‌که با ظهور اسلام و گسترش آن نوع جدیدی از نگاه و توجه به تاریخ در بین مسلمانان و به‌خصوص دانشمندان مسلمان ایجاد شد. تحولی عظیم در محتوا و روش تاریخ صورت گرفت، مردم مسلمان با تأکیدی که قرآن کریم و رسول خدا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم در مورد تاریخ داشتند. با مرور زمان از داستان‌های خرافاتی و بی‌حاصل و سرگذشت‌های کم‌اهمیت در زندگی خود، روی به ذکر تاریخی کردند که همه‌ی آن درس عبرت و درس زندگی بود.

تاریخی که در قرآن وجود دارد از دو جهت حائز اهمیت و درخور توجه و دقت است. جهت اول: محتوای تاریخی که قرآن بیان کرده، دارای ویژگی‌های ممتاز بی‌شماری از قبیل الهی بودن، بیان سرگذشت پیامبران و انسان‌های صالح و بیان بسیاری از محتواهای که برای اولین بار

بیان‌شده‌اند است. جهت دوم: روش بیان و اسلوب نقل وقایع تاریخی در قرآن است. علم به طریقه بیان تاریخ در قرآن، از درجه‌ی اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. زیرا با دانستن و فراگیری روش بیان، گوینده می‌داند که چه چیزی نباید اصلاً ذکر شود، چه چیزی باید ذکر شود. چه میزان به آن پرداخته شود، محور اصلی بیان باید چه کسی باشد، در کجاها باید به جزئیات پرداخته و در کجا باید به کلی گویی اکتفا شود، در چه مواردی ذکر اقوال باید صورت بگیرد و در کجاها نباید به ذکر اقوال پردازد و معیارهای آنان چیست در کنار رسیدن به این جواب‌ها، بسیاری از شبهات قرآنی و تفسیری که به خاطر عدم توجه به روش بیان تاریخ در قرآن وجود دارد برطرف شده و باعث می‌شود اهدافی که قرآن برای ذکر وقایع تاریخی دارد حاصل شود.

متأسفانه به خاطر خلأهایی که در علم تاریخ و تفسیر قرآن کریم وجود دارد و اساساً به علت کم‌توجه‌ای به مباحث روشی در علوم مختلف، مشکلات متعددی گریبان گیر این دو علم شده است. زمانی که روش صحیح پرداختن به تاریخ در قرآن از طرف علما و دانشمندان استنباط نشد، همین کمبود باعث می‌شود اولاً شبهات متعددی در اذهان مخاطبین ایجاد شود مثلاً یکی از اهداف قرآن در بیان و ذکر داستان خودداری ابلیس از سجده بر حضرت آدم، نشان دادن عداوت و کینه ابلیس و بروز

حسادت او بود، اما زمانی که برای این واقعه روش نامناسبی انتخاب شود، در کنار دور شدن از اهداف قرآنی واقعه، شبهاتی چون، چرا باید ابلیس بر آدم سجده کند؟ و سجده ابلیس برای آدم شرک است؟ و غیره برای مخاطبین ایجاد می‌شود. ثانیاً عبرت‌ها و اهداف قرآنی با این روش‌های نامناسب حاصل نمی‌شود. یعنی وقتی روشی غیر قرآنی برای محتوایی قرآنی اتخاذ شد باعث می‌شود که اهداف و غرض‌های قرآن از ذکر آن واقعه حاصل نشود. ثالثاً پردازش غیراصولی و استفاده از روش‌های غیر قرآنی به تاریخ باعث می‌شود یکی از تفاوت‌های اصلی و کلیدی تاریخ با تکیه بر آیات و روایات با تاریخ قبل از اسلام که تاریخی خالی از عبرت و اهداف والا بود از بین برود.